

<https://doi.org/10.15407/ukrmova2025.01.069>
УДК 811.161.2:374.2:46

І.А. КАЗИМИРОВА, кандидат філологічних наук, доцент,
старший науковий співробітник відділу граматики та наукової термінології
Інститут української мови НАН України
вул. Михайла Грушевського, 4, м. Київ, 01001
E-mail: kazymyrovai@gmail.com
<https://orcid.org/0000-00016309-0363>

ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРИЧНОЇ ЛІНГВОТЕРМІНОГРАФІЇ В ЗАГАЛЬНОСЛОВ'ЯНСЬКОМУ КОНТЕКСТІ

Кожне покоління наукових дослідників шукає і знаходить
в історії науки відбиття наукових течій свого часу.
Рухаючись уперед, наука не лише творить нове,
але неминуче переоцінює старе, пережите.

В.І. Вернадський

У статті проаналізовано наукові пошуки в царині слов'янської лінгвотермінографії впродовж останнього сторіччя. Констатовано обмежену кількість історичних словників граматичних термінів у славистиці попри численні дослідження з історії лінгвістичного терміна. Визначено теоретиків історичної лінгвотермінографії в Україні, серед яких І.І. Огієнко, Т.В. Баймут і В.В. Німчук. Описано три сучасних осередки слов'янської лінгвотермінографії: у Словенії триває робота над створенням діахронної бази даних лінгвістичних термінів; у Польщі завершують роботу над електронним словником граматичних термінів; в Україні термінологи укладають «Історичний словник лінгвістичних термінів». Наголошено на актуальності таких наукових пошуків у загальнослов'янському контексті.

Ключові слова: лінгвістичний термін, історичний словник лінгвістичних термінів, лінгвотермінографія, слов'янське лінгвотермінознавство.

Історія лінгвістичного терміна неодноразово була об'єктом досліджень на слов'янських теренах, зокрема в українському, польському, чеському, російському, білоруському, болгарському мовознавстві тощо. Праці такого спрямування підготували підґрунтя для діахронної, або історичної, лінгвістичної термінографії.

Цитування: Казимирова І.А. (2025). Досвід і перспективи української історичної лінгвотермінографії в загальнослов'янському контексті. *Українська мова*, 1 (93), 69—77. <https://doi.org/10.15407/ukrmova2025.01.069>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2025. Статтю опубліковано на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

У термінознавстві досі дискутують про те, яким повинен бути історичний словник термінів, — ближчим до тлумачних чи енциклопедичних словників, як добирати джерельну базу, структурувати у словниковій статті різночасовий матеріал, яким періодом обмежити представлення термінів та ще багато інших питань, що їх можна розв'язати лише в конкретних термінографійних проєктах.

Останнім часом набуває поширення думка, що термінологійні словники перебувають на межі між словниками енциклопедичного і лінгвістичного типів. Особливо яскраво межове положення словників спеціальної та термінної лексики між словниками енциклопедичного й лінгвістичного типу увиразнено в історико-термінологійних словниках, які часто містять у словниковій статті інформацію історико-культурного характеру. В історичних словниках спеціальної лексики відбивають історію певної підмови, фіксують динаміку номінаційних процесів у хронологійних межах від відомої чи умовної дати виникнення досліджуваної сфери людської діяльності до початку сучасного періоду її розвитку; у них відображають виразні особливості культурного життя наших предків, а також етапи накопичення наукових знань про матеріальний та духовний світ.

Дослідники виокремлюють два різновиди словників залежно від способу опису мовного матеріалу — словники «еволюції» та словники «стану». У словниках «стану» подають синхронний горизонтальний зріз певного періоду історії мови. А власне діахронними є словники «еволюції», особливості яких описав ще І.І. Огієнко, а значно пізніше (через 6 десятиліть. — *І.К.*) — Л.В. Щерба: «Історичним у повному сенсі цього терміна був би такий словник, де подано було б історію всіх слів протягом визначеного відтинку часу від тієї чи іншої дати чи епохи, причому було б зазначено не лише виникнення нових слів і нових значень, але і їхнє відмирання, а також видозміна» (Щерба, 1974, с. 303)¹. Отже, історизм в описі мовних фактів передбачає не лише особливий об'єкт (минулий стан мови), а й власне підхід до опису об'єкта: вираження ідеї послідовної та закономірної зміни й розвитку. Ці зауваження стосуються загальнономовного діахронного словника, проте вони справедливі й для вимог до історичних термінологійних словників, зокрема словників лінгвістичних термінів.

Отже, в історичному словникові потрібно фіксувати мовні явища в часових змінах, у їхньому русі; у ньому варто продемонструвати процес мовного розвитку в тому чи тому періоді. Звісно, канони цього жанру остаточно не усталені та, імовірно, їх не буде усталено, оскільки в кожного дослідника своє бачення варіантів такого лексикографійного продукту в межах одного типу словника.

Словників, у яких представлено саме еволюцію лінгвістичного терміна, у славистиці небагато. Поза всяким сумнівом, новатором у лінгвістичній термінографії на слов'янських теренах був І.І. Огієнко. Він у праці «Українська граматична термінологія. Історичний словник української граматич-

¹ Переклад автора статті.

ної термінології з передмовою про історію розвитку її» (Огієнко, 1908)² подав цінні зауваження, що виформовують, зокрема, теорію історичної термінографії. Учений наголошував на важливості вивчення граматичної спадщини; запропонував періодизацію граматичної літератури і, відповідно, граматичної термінології; проаналізував витoki української граматичної термінології та з'ясував впливи слов'янської (російської, польської, німецької, чеської, сербської) термінології на українську граматичну термінологію, а також вплив на неї живої народної мови. Праця І.І. Огієнка збагатила теорію термінознавства, оскільки в ній ідеться про необхідність творення правильно орієнтованих термінів з огляду на їхню внутрішню форму; впрацьовано теоретичні засади створення українських термінів; подано докладну характеристику більшості джерел Словника і граматичної термінології, що її автор дослідив у цих джерелах; підкреслено потребу вноормування української граматичної термінології, уніфікації акцентуаційних норм тощо.

Важливо, що саме в цій праці викладено основні засади створення історичного словника українських граматичних термінів. І.І. Огієнко зазначав, що словник має інвентаризаційний характер: «Випускаючи “Історичний словник української граматичної термінології”, ми мали на оці зібрати до купи все те по часті термінології, що ми знаходимо в рідній граматичній літературі, показати суспільству, на що ми багаті тепер з сього боку, на що вбогі, і тим по зможі сприяти розвиткови нашої граматичної термінології» (там само, с. 39). Терміни у словнику потрібно подавати за хронологією: «В словнику ми розстановлювали вирази так, щоб кожний термін подавав з себе малюнок свого історичного життя; тому ставили їх в хронологічному порядку і внесли до словника чимало термінів давніх, з пори початку української граматичної літератури, — аби було виднійше, яким шляхом йшов розвиток термінології і як споквола пробивала ся до неї народня течія» (там само). На думку І.І. Огієнка, важливо дотримуватися правописних норм того часу, яким датоване відповідне джерело: «Про історичну ж перспективу ми додержували і того правопису, що ним писано вирази по джерелах; з сього боку словник почасти дає нам історичний малюнок і розвитку нашого правопису» (там само). Об'єктивність передавання термінів, вилучених з описуваних джерел, забезпечувало фіксування тих наголосів, що були в цих джерелах: «Що до наголосу, то ми його подавали здебільшого тоді, коли знаходили його в зазначених джерелах і, звичайно, подавали так, як знаходили» (там само, с. 40). Наведемо кілька статей зі словника І.І. Огієнка.

Благозвучіє. Еуфонія. Краснозвучність, *Роспр. Гол.* Благозвучіє, *Пр. гр.* Милозвучність, *П.П., Сл. Парт.* Милий звук, *Ог.* Мьлогоучність, зграйність, *Сл. Тимч.* (там само, с. 44).

Букварь. Алфавитарь, *Смотр.* Абетка, *Ужинок р. п., Сл. Шейк., С. Парт., Сл. Піск., Єфименко.* Абэцадло, *Сл. Шейк.* Граматка, *Куліш, Сл. Шейк., Яценко, Левченко.* Азбуковець, *Сл. Шейк., Сл. Желех.* Букварь, букварь, буквар, *у інших* (там само, с. 44—45).

² Тут і далі збережено правопис оригіналу.

Вокалізмь. Vocalismus. Голосівочня, *Верхр.* (там само, с. 45).

Майже через пів століття до проблеми створення історичного словника лінгвістичних термінів звернувся Т.В. Баймут. Припускаємо, що дослідник не знав про працю І.І. Огієнка й ішов у наукових пошуках неторованим шляхом. У його науковому спадку знайдено дві лінгвотермінографійні праці: «Історичний словник української граматичної термінології (автореферат)» (Баймут, 2014а) та «Матеріали до словника граматичної термінології східно-слов'янських мов»³ («Материалы к словарю грамматической терминологии восточно-славянских языков») (Баймут, 2014б).

Т.В. Баймут уважав укладання історичного словника українських граматичних термінів актуальним завданням мовознавчої науки та зазначав: «Перед упорядником історичного словника граматичної термінології постає низка завдань, без розв'язання яких він не може розпочинати роботи, а саме: 1. про ТИП словника щодо змісту, об'єму і призначення; 2. про ХРОНОЛОГІЧНІ межі охоплюваного словником матеріалу; 3. про ДЖЕРЕЛА; 4. про об'єм та КОМПОЗИЦІЮ кожної словникової статті» (у цитаті збережено авторське написання. — *І.К.*) (Баймут, 2014а, с. 164).

На думку Т.В. Баймута, однаково потрібні два типи словників — словник граматичної термінології східнослов'янських мов і окремо — одномовні словники (української, російської чи білоруської термінології). Такі словники можуть бути двох різновидів щодо об'єму — малі (охоплюватимуть лише елементарну термінологію) і повні; причому відмінність між малим і повним словниками лише в об'ємі реєстру, у змісті та об'ємі словникової статті відмінностей не повинно бути (там само, с. 164—165).

У «Матеріалах к словарю грамматической терминологии восточно-славянских языков» мовознавець подав найуживаніші граматичні терміни в такій послідовності: сучасні терміни російською, українською та білоруською мовами, потім грецькою та латиною для вказівки на походження кальки, далі за хронологією розташовано давні терміни із зазначенням джерела, у якому їх уперше наведено. Українська частина терміна *неозначена форма дієслова* представлена так: НЕОЗНАЧЕНА ФОРМА ДІЄСЛОВА. Дієйменник (Тимченко 1897—1899). Інфінітив (Тимч.) (Баймут, 2014б, с. 182).

Визначальним історико-лінгвотермінографійним твором є «Показчик давніх слов'янських філологічних термінів», уміщений в історіографічному дослідженні давнього східнослов'янського мовознавства «Мовознавство на Україні в XIV—XVII ст.» В.В. Німчука (Німчук, 1985). На підставі аналізу давніх джерел східнослов'янської граматичної думки дослідник виокремив 824 лінгвістичні терміни, подав їх паспортизацію та констатував, що «і в теоретичному, і в кодифікаційному аспектах староукраїнське мовознавство вийшло далеко за межі української культури. Здобутки його стали надбанням усієї слов'янської й європейської лінгвістики» (там само, с. 201).

Важливою подією для розвитку практичної лінгвотермінографії вважаємо опублікування праці «Спроба історичного словника російської лінгвіс-

³ Збережено авторське написання назви праці. — *І.К.*

тичної термінології» («Опыт исторического словаря русской лингвистической терминологии») у п'ятьох томах М.Г. Булахова, що побачила світ у 2002 р. Це справа життя білоруського мовознавця, яку, на жаль, надруковано малим накладом, і тому про неї майже не знають у славістичних колах. Дослідник представив російську лінгвістичну (частково загальнофілологічну) номенклатуру за найбільш поширеними друкowanими працями, які з'явилися упродовж останніх трьох сторіч. До словника також увійшли окремі терміни зі стародруків — східнослов'янських граматик і словників XVI—XVII ст. (Булахов, 2002).

З'ясовуючи історію російських лінгвістичних термінів, М.Г. Булахов часто звертається до тих самих джерел, що й І.І. Огієнко під час вивчення історії українських. Показово, що М.Г. Булахов покликався на праці українських учених XIX—XX ст. — О.О. Потебні, Л.А. Булаховського, М.Я. Брицина та ін.

Проблематика історичної лінгвотермінографії досі є актуальною в слов'янському термінознавстві. Зокрема, над створенням діахронної бази даних граматичних термінів працює мовознавець зі Словенії Мітя Трояр. У статті «Діахронна база даних словенської лінгвістичної термінології» він описав засади створення цієї бази, яка міститиме розширену інформацію про лінгвістичні терміни (унормована письмова форма, засвідчені форми, вимова, синоніми, засвідчені визначення, узагальнене визначення, докладна інформація про концепцію, відомості про граматику та автора граматики, бібліографічні дані). У статті також подано зразок запису терміна *ime* 'іменник' із граматики Валентина Водника «Писемність, чи Граматика для початкової школи (1811)» [Valentin Vodnik «Pifmenoft ali Gramatika sa Perve Shole» (1811)] (Trojar, 2021). Діахронна база лінгвістичних термінів, на думку автора, постане вихідною точкою дослідження словенської лінгвістичної термінології. Мета її створення — представити розвиток словенської лінгвістичної термінології в діахронній ретроспективі, що дасть змогу продемонструвати недосконалість так званих традиційних, прескриптивних термінологічних словників і створити модель дескриптивного словника, що її можна було б застосувати й до інших дисциплін. Власне база ще не удоступнена. Дослідник використовує електронний ресурс, де розміщені тексти словенських граматик від 1584 р.⁴

Сказане вище можна вважати пролегоменами до укладання історичного словника лінгвістичних термінів. Як бачимо, українські дослідники є першовідкривачами в цій галузі. Незважаючи на значні напрацювання в галузі історичної лінгвотермінографії, і сьогодні актуальним завданням мовознавців постає наукове опрацювання еволюції лінгвістичного терміна, що передбачає з'ясування особливостей концептуалізації та категоризації мовознавчих понять упродовж їхнього розвитку, а також засад укладання сучасного комбінованого діахронного термінологічного словника.

Група дослідників відділу граматики і наукової термінології в межах виконання планової теми від 2021 р. укладає «Історичний словник лінгвіс-

⁴ Resources on Slovenian Grammars: <https://fran.si/slovnice-in-pravopisi/>

тичних термінів», а паралельно з нашою групою роботу над таким словником провадять польські мовознавці, зокрема професор Ванда Децик-Жемба з Інституту славістики Варшавського університету з групою дослідників у складі 30 осіб. Така синхронізована в часі робота засвідчує її важливість для слов'янського теоретичного й прикладного термінознавства. Словник, що його укладають польські колеги⁵, вирізняється фундаментальністю, об'єктивністю та науковою достовірністю.

Автори словника прагнули зібрати терміни з якомога більшої кількості джерел і створити базу даних, яка б дала змогу простежити історію польської граматичної термінології і продемонструвати контексти її формування в різні періоди. Матеріал, зібраний дослідниками, послугує основою для оцінювання внеску тих чи тих граматистів у кодифікаційну діяльність.

У статті «Історичний словник граматичних термінів онлайн як ресурс для дослідження розвитку польської граматичної термінології» (*Słownik historyczny terminów gramatycznych online jako baza materiałowa do badań nad kształtowaniem się polskiej terminologii gramatycznej*) (Decyk-Zięba, Stapor, 2024) подано загальну концепцію словника, засади його створення та структуру власне словникової статті. Вибір джерельної бази визначили такі чинники, як час і місце створення граматики чи словника, автор, окреслення впливу праці, поширеність уживання польської мови в іншомовних текстах, а також пізніші оцінки творів та їхня доступність. Якщо укладання списку граматичних творів XV—XVII ст. не викликало особливих труднощів, то для XVIII і пізніших сторіч це вже було складним завданням, що пов'язано із зацікавленнями до вивчення сучасних мов від XVIII ст. і далі, а від XIX ст. — інтенсивним розвитком польської граматичної літератури. Суспільний попит на підручники польської мови був значним, і лише в XIX ст. їх видано понад 200. У другій половині XIX ст. зародилося наукове мовознавство, було застосовано нові методи дослідження, окреслено напрями досліджень. Усе це зумовлювало зміни в термінології. Станом на 10 липня 2024 р. до джерельної бази входило 122 праці, поділені за такими групами: 1) граматики і словники, написані польською мовою; 2) дво- й тримовні граматики, у яких предметом опису є одна мова з перекладом тексту польською мовою (мовами опису в таких граматах можуть бути польська й німецька мови та латина); 3) граматики польської мови, написані іншими мовами (латинською, німецькою, французькою, російською, англійською та румунською); 4) граматики іноземних мов (італійської, латинської, російської, французької, англійської, грецької, санскриту та португальської), написані польською мовою.

Оскільки від початку словник заплановано як електронний, структура словникової статті та спосіб презентації гасел не мали тих обмежень, які властиві традиційним (паперовим) словникам.

На сторінці відповідного реєстрового слова відображено основну інформацію про термін: мова, його походження (у разі польських термінів), сучасне визначення, галузь лінгвістичної науки, до якої термін належить

⁵ *Słownik historyczny terminów gramatycznych online*: <https://shtg.uw.edu.pl/>

сьогодні, та галузі лінгвістичної науки, зазначені авторами граматик (їх можна переглянути, натиснувши на кнопку «Більше»). У кожному розділі подано абrevіатуру на позначення конкретної граматики, яку можна розгорнути й перевірити, перейшовши на сторінку граматики, де є список усіх термінів, що трапляються в цьому тексті. На сторінці подано рівнорядні терміни, а також гіпоніми.

У кожній словниковій статті автори зафіксували сучасне визначення (якщо таке є), а також цитати, що ілюструють використання терміна в уривках текстів. У цитатах збережено оригінальне написання. Крім того, у всіх цитатах форму ключового слова виділено зеленим кольором. Цитати розташовані хронологійно, у межах одного джерела, послідовність відображення цитат визначено номером сторінки.

Список усіх граматик, правописів і словників, із яких були вибрані граматичні терміни, можна знайти на сторінці «Джерела». Як і до самих статей записів, тут також додано можливість індексування джерел (за автором, назвою та роком створення).

Історичний словник граматичних термінів в електронному варіанті, безумовно, має іншу структуру порівняно з традиційними друкованими словниками. Деякі рішення (наприклад, немає нумерації статей до багатозначних слів та омонімів) відрізняються від загальноприйнятих у лексикографії і можуть викликати заперечення. Однак використання такої форми словника та відсутність обмежень, притаманних паперовим словникам, дали змогу авторам створити великий за обсягом і різноманітний ресурс граматичних термінів, що побутують у польській мові — колекцію, яку можна постійно поповнювати новими даними.

«Історичний словник лінгвістичних термінів», над яким працюють науковці групи наукової термінології Інституту української мови НАН України, охоплює період від XVI ст. до середини XX ст. і, як і в описаному польському проєкті, ґрунтується на значній джерельній базі — граматиках, словниках, навчальних посібниках та наукових працях цього періоду. До словникової статті входять: вокабула, або реєстрове слово, наведене за енциклопедією «Українська мова» (Українська мова, 2007); сучасна дефініція терміна за цим джерелом; етимологія терміна (за можливості) і зазначення першої фіксації сучасного терміна в нашому матеріалі; формальні варіанти терміна в хронологійній послідовності з їх паспортизацією; семантичний розвиток терміна, тобто історія концептуалізації відповідного термінопоняття; зазначення особливостей категоризації терміноконцепту (якщо матеріал надає таку можливість); розвиток терміна в сучасному мовознавстві.

Не викликає сумніву той факт, що зацікавлення славістів історією лінгвістичного терміна та спроби представити її в історичному словникові свідчать про актуальність цієї проблематики, а тому про її перспективність. Адже історію формування лінгвістичних терміносистем окремих слов'янських мов не можна досліджувати відірвано від історії таких терміносистем мов-сусідів. Лише врахування взаємовпливів цих термінологій, а також увага до культурної та етнічної взаємодії народів країн-сусідів дасть змогу представити

повну картину історичного життя лінгвістичного терміна у словнику. Виконання цієї теми вможливить залучення українського термінознавства до загальнослов'янських досліджень, і, виходячи за межі власне термінології, ставить і частково розв'язує окремі загальнотеоретичні проблеми мовознавства, насамперед пов'язані з розбудовою української національної термінології та її опису в сучасних загальномовних і термінологійних словниках.

ЛІТЕРАТУРА

- Баймут Т.В. (2014а). Історичний словник української граматичної термінології (автореферат). *Вибрані наукові праці* (с. 163—172). Ніжин: Аспект-Поліграф.
- Баймут Т.В. (2014б). Матеріали к словарю грамматической терминологии восточнославянских языков. *Вибрані наукові праці* (с. 173—202). Ніжин: Аспект-Поліграф.
- Булахов М.Г. (2002). *Опыт исторического словаря русской лингвистической терминологии: у 5 т.* Том 1: Аббревиатура—Йотованный. Минск: БГПУ.
- Німчук В.В. (1985). Показчик давніх слов'янських філологічних термінів. *Мовознавство на Україні в XIV—XVII ст.* (с. 215—222). Київ: Наукова думка.
- Огієнко І. (1908). *Українська граматична термінологія: історичний словник української граматичної термінології з передмовою про історію розвитку її*. Київ: Друкарня Першої Київської Друкарської Спілки.
- Українська мова. Енциклопедія.* (2007). Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана.
- Щерба Л.В. (1974). Опыт общей теории лексикографии. *Языковая система и речевая деятельность* (с. 265—304). Ленинград: Наука.
- Decyk-Zięba W., Stapor I. (2024). Słownik historyczny terminów gramatycznych online jako baza materiałowa do badań nad kształtowaniem się polskiej terminologii gramatycznej. *Poradnik językowy*, 8, 7—19.
- Trojcar M. (2021). A Diachronic Database of Slovenian Linguistic Terminology. *Philological Studies*, 19 (2), 183—237.

Статтю отримано 16.01.2025

REFERENCES

- Baimut, T.V. (2014a). Historical dictionary of Ukrainian grammatical terminology (author's abstract of the thesis). *Selected scientific works* (pp. 163—172). Nizhyn: Aspekt-Polihraf (in Ukrainian).
- Baimut, T.V. (2014b). Data for a historical dictionary of East Slavic grammatical terminology. *Selected scientific works* (pp. 173—202). Nizhyn: Aspekt-Polihraf (in Russian).
- Bulakhov, M.H. (2002). *Experience of the historical dictionary of Russian linguistic terminology*. Vol. 1: Abbreviation—Iotated. Minsk: BHPU (in Russian).
- Decyk-Zięba, W., & Stapor, I. (2024). Słownik historyczny terminów gramatycznych online jako baza materiałowa do badań nad kształtowaniem się polskiej terminologii gramatycznej. *Poradnik językowy*, 8, 7—19 (in Polish).
- Nimchuk, V.V. (1985). An index of ancient Slavic philological terms. *Linguistics in Ukraine in the 14th—17th centuries* (pp. 215—222). Kyiv: Naukova dumka (in Ukrainian).
- Ohienko, I.I. (1908). *Historical dictionary of Ukrainian grammatical terminology with a preface about the history of it*. Kyiv: Drukarnia Pershoi Kyivskoi Drukarskoi Spilky (in Ukrainian).
- Shcherba, L.V. (1974). Experience in general theory of lexicography. *Language system and speech activity* (pp. 265—304). Leningrad: Nauka (in Russian).
- Trojcar, M. (2021). A Diachronic Database of Slovenian Linguistic Terminology. *Philological Studies*, 19 (2), 183—237.
- Ukrainian language: Encyclopedia.* (2007). Kyiv: Vyd-vo “Ukrainska entsyklopediia” im. M.P. Bazhana (in Ukrainian).

Received 16.01.2025

Iryna Kazymyrova, Candidate of Sciences in Philology,
Senior Researcher in the Department of Grammar and Scientific Terminology
Institute of the Ukrainian Language of the National Academy of Sciences of Ukraine
4 Mykhailo Hrushevskiy St., Kyiv 01001, Ukraine
E-mail: kazymyrovai@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6309-0363>

EXPERIENCE AND PROSPECTS OF UKRAINIAN HISTORICAL LINGUOTERMINOGRAPHY IN THE PAN-SLAVIC CONTEXT

The article analyses scientific research in the field of Slavic linguistic terminology over the last century. It demonstrates that, despite numerous studies on the history of linguistic terms, there are few historical dictionaries of grammatical terms in Slavic studies. It emphasises that the theory of historical linguistic terminography in Ukraine was initiated by I.I. Ohienko, and further developed by T.V. Baimut and V.V. Nimchuk.

Presently, there are three centres for such research. In Slovenia, work is underway to establish a diachronic database of linguistic terminology, which will provide a foundation for the investigation of Slovenian linguistic terminology. The objective of its creation is to present the evolution of Slovenian linguistic terminology from a diachronic perspective. This will demonstrate the limitations of traditional, prescriptive, terminological dictionaries. Additionally, it will facilitate the establishment of a model for a descriptive dictionary that can be applied across other disciplines.

Polish linguists are finalising their work on a project to create an electronic dictionary of grammatical terms. The project, entitled *Słownik historyczny terminów gramatycznych online* (<https://shtg.uw.edu.pl/>), is based on a large number of sources and aims to create a database that would allow tracing the history of Polish grammatical terminology and showing the contexts of its formation in different periods.

The Historical Dictionary of Linguistic Terms, a project being developed by researchers of the Scientific Terminology Group of the Institute of the Ukrainian Language of the National Academy of Sciences of Ukraine, covers the period from the sixteenth century to the mid-twentieth century. The dictionary entry includes: a vocabulary or register word; the modern definition of the term according to this source; the etymology of the term (if possible) and the first fixation of the modern term in the material; formal variants of the term in chronological order with their certification; semantic development of the term, i.e. the history of conceptualisation of the relevant term; indication of the peculiarities of categorisation of the terminological concept (if the material provides such an opportunity); development of the term in modern linguistics.

The interest demonstrated by Slavists in the history of linguistic terminology, as evidenced by the efforts to include it in historical dictionaries, underscores the significance of this subject and its future potential. Indeed, the history of the development of linguistic termsystem in individual Slavic languages cannot be studied in isolation from the broader context of such terminology in neighbouring languages. To present a comprehensive account of the historical evolution of a linguistic term within a dictionary, it is essential to consider the reciprocal influences among these terminologies and to acknowledge the cultural and ethnic interactions among the peoples of neighbouring countries. It is essential to consider the mutual influences of these terminologies, as well as the cultural and ethnic interaction of the peoples of neighbouring countries, in order to present a complete picture of the historical presence of a linguistic term in a dictionary.

Keywords: *linguistic term, historical dictionary of the linguistic terms, linguistic terminography, Slavic linguistic terminology.*